

vice. Če se tako seno živini poklada, rada zboli, posebno se rad prikaže vranični prisad, pa tudi nekatere druge bolezni.

Gospodarji, kateri morajo pokladati tako oblateno seno, naj gledajo, da kolikor je moč odstranijo nevarnost. Če je seno le malo blatno, naj ga dobro pretresejo na vilah, da odleti prah. Če pa že duh kaže, da je seno zelo pokvarjeno, naj se najbolj pokvarjeno kar odstrani, drugo naj se premeša na solnci, potem pa premlati s cepcem ali mlatilnim strojem, da prah in gljivice odlete.

Če se pa seno ni moglo dovolj očistiti in posušiti, naj se pa zreže v rezanico in potem dobro z vrelo vodo popari. Plesnjeve stvari, ki se imajo položiti živini, naj se vselej poprej dobro operó, potem pa kuhajo ali prašé, da se zamoré škodljive gljivice. Treba je pa tudi ravno tako paziti, da živina dobiva čisto vodo za pitje. Če jo napajaš z onesnaženo vodo, tudi lahko zboli.

Le pri takem skrbnem ravnanju je mogoče, da se izogneš nevarnim živinskim boleznim. Sicer pa v takih letih, ko moraš polagati tako seno, posebno glej na živino, če je zdrava. Kakor hitro se pokaže kaka bolezen, hitro pošlji po izvedenega živinozdravnika, kajti sicer utegneš naposled imeti še veliko škode.

Poučni in zabavni del.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

261.

Cesar Mtesa in njegov dvór. Francoz.

Stanley čaka pred palačo, vse polno radovednih ljudij se tare okoli njega. Naenkrat pa nastane tihota, zategnjen zvok cimbal oznanja, da se je vladar postavil v palači. Vrata se odpró in občinstvo, t. j. glavarji, vojaki in seljaki zgromé skozi osmero ali devedero dvorišč v veliko dvorano.

Vhod Stanleyev v dvor je bil pozdravljen s strahovitim ropotom. Tisoče godal, jedno čudnejše od drugega, prcizvajalo je najnesoglasnejše, najoglušnejše zvoke. Telesna straža Mtesova skazuje čast. Cesar je tu, stoji pri vhodu v dvorano. Toplo stisne roko Evropejcu in vodi ga sam skozi vrste dvorjanikov do sedeža.

Dvorana je dolga do 80 m in široka 4—5 m. Strop sloni na lesenih stebrih, kateri delé celi prostor v tri dele. Oni v sredini je prazen in vodi do prestola; oddelka z desne in leve sta polna dostojanstvenikov in visokih častnikov. Pri vsakem stebri stoji telesni stražar v črnej suknji, belih hlačah in rudečem plašču, na glavi pa mu čepi bel turban obrobjen z opičjo kožo. Vsi ti stražarji nosijo puške.

Prestol, ki stoji v ozadji srednjega oddelka, lesen je in ima obliko fotelja v kakem uradu. Mtesa sede in povabi z migom roke Stanleya, da sede njemu na desno na železen stolčič. Ves dvor se sedaj spusti

po tleh, eni na čilime, eni kar na gola tla. Nogi vladarjevi počivata na jastuku, pod katerim, kakor pod foteljem je razprostrta leopardova koža. Pred kraljem leži slonov zob in dve skrinji s fetiši. Prestolju na desno drži telesni stražar kopje od medi, na levo kopje od jekla; to sta znakovna Ugande. Naposled so sedli k nogam cesarjevim še trije možje: vezir in dva tajnika.

V Mtesi ima dostojanstva in neke naravne odličnosti; njegove poteze lica, njegova gladka koža brez nabora pokazuje človeka od 30—35 let. Glava mu je obrita, pokrita s fesom, nogi sta mu goli, ali kraj jastuka, na katerem počivata, leži par rudečih turških šlap, katere obuje, kedar se vzdigne s sedeža. Desna roka vladarjeva drži čvrsto zlati držaj arabske sablje, leva leži po kolenu. Cesar ima velike, svetle in žive oči, ki se neprestano vrté, kakor da hočejo vse obseči z enim pogledom; izraz lica je živ, in prehaja brzo od jedne skrajnosti v drugo, ali kedar miruje, takrat je razborit in dostojanstven. Ko neugodna ali slaba misel šine po glavi vladarjevej, ustne se mu stisnejo, oči se razširijo, in roke nervozno tresejo. Takrat se tudi ves dvor trese v strahu, da njegova besnost ne udari na dan. Ako je nasproti zadovoljen, lice mu oživi, oči drobno gledajo, ustne se raztegnejo in zvonk smeh ozvanja se dvorjanom.

Mtesa je uprl oči v Stanleya in ga dolgo radovedno gledal. Popraševal ga je z velikim zanimanjem o vzrokih njegovega potovanja. Bil je ves navdušen, ko mu je našteval čuda civilizacije. Vsak pot, kedar mu je o tem kaj povedal, razložil je to pri priči svojim ženam in svojim glavarjem, kajti on želi čim bolj oponašati običaje belih ljudij. Petnajstletno vladanje je napravilo od Mtese veččega politika, jako skušenega moža v umetnosti pretvaranja, ki pa je ob vsem tem originalen značaj. On je sicer despot, ali vendar zná ceniti potrebe, želje in vrednost drugih.

Kedar se je razgovor s Stanleyem približal koncu, zapove cesar, da pripeljejo tuje poslance, kateri so čakali v osrednjem oddelku dvorane. Prvi je bil odposlanec od Miramba, zoper katerega je Mtesa nameraval poslati vojno 50.000 mož. Divji osvajač Unjanjembe-a, premagalec pri Zimbisu, dal je ponižno povedati po svojem odposlancu, da nima nikakega razloga pravdi z Ugando. In na dokaz dobrega prijateljstva je poslal svojemu močnemu sosedu silo bogatih darov.

Mej govorom se je Mtesa delal, kakor da se ne meni za govornika in se je malomarno razgovarjal s svojimi glavarji, ali naenkrat zbode govornika s strupenim pogledom in reče z odločnim glasom: „Idi in povedi Mirambu, da jaz ne potrebujem njegovih darov, nego da hočem človeka, ki je ubil mojega glavarja lanskega leta na potu v Zanzibar. Drugače hočem razdjati njegovo državo in ne bode ostalo ne eno drevo v njej. Odlazi!“

Drug kup ljudij se pojavi, to so domačini; njihov kralj je umrl in sedaj bi radi izvedeli, kedo ga bode nasledil. Privredli so pred Mteso sina pokojnikovega. Cesar popraša svoje dostojanstvenike, potrdi sina pokojnikovega, in novi glavar koj priseže zvestobo in udanost.

Ali gleda, tu prihaja poslanik z obale Nila-Viktorije in javlja, da je Namiundju, vladarčič in podanik Ugande, prekršil svojo prisego zvestobe in se dogovarja s kraljem Unjoro-a.

Na to novico razširijo se Mtesi oči. „Kaj so moji vojaki babe?“ zavpije. „Kaj nimam več glavarjev, vojakov in naroda, da tako postopa z menoj ta Namiundju?“

In kot bi trenil skočijo po koncu vsi dostojanstveniki, zleté k vhodu dvorane, pograbiijo svoja kopja in svoje palice ter kličejo cesarju naj pogleda svoje glavarje in jih pošteje. Vedli so se tako, da bi tujec skoro sodil, da je buknila vstaja.

„Dobro je,“ odgovori Mtesa mirno. Na to odnosó vsi orožje ven in sedejo zopet na svoja mesta. Mtesa pogleda okoli sebe in z mirnim glasom pokliče Maur-Ugongu-a. Mlad človek iskrega pogleda se odzove, priskoči in se vrže na tla.

„Idi!“ veli mu cesar. „Vzemi pet polkov, pa požri Namiundju-a in njegovo zemljo.“

Brzo kot strela spravi se Maur po koncu, pograbi škit in kopje, postavi se kot junak in zakliče z donečim glasom: „Pogledite me. Cesar zapoveda. Namiundju bode umrl. Jaz ga hočem izpleniti, a zemljo njegovo požreti. Hvala, hvala, silni cesar!“

Cesar se vzdigne, bobni zaropočejo, ves svet vstane: glavarji, dvorjaniki, paži in tujci. Mtesa ne reče ne bele ne črne, in odide skozi stranska vrata. Zaslišanje je pri kraju.

Stopimo za tem čudnim vladarjem skozi mnogoštevilna dvorišča. Na enem se vežbajo njegove amazonke, in tudi on se igra vojake s svojimi ljubljenskimi. Človeka iznenadja najboljše disciplina, ki vlada v tej čudnej vojni. Kako bojazljivo in pozorno te amazonke gledajo mladega vladarja, da pogodé njegovej najmanjej želji.

Na drugem dvorišču nahajamo vladarja pozneje pri jedi zrele banane in smetane. Smeje se in kramlja s svojimi ženami, ali svojimi hčerami, katere so posedle okrog njega, in vse ravnajo svoj izraz lica po dobri ali slabši volji despotovej. Od tu pojde cesar s svojim najljubšim pažem v riznico, da pogleda darove, katere je prejel od potnikov, ali pa pojde s svojim glavnim pomočnikom proučevati kako novost, kola, čoln i. t. d.

Takov je na kratko ta zanimljivi vladar, ki je tistikrat vladal v Ugandi, velikem in plodnem cesarstvu, čegar površina je večja od 180.000 četvornih kilometrov, a duš ima do 2.800.000. Vsled svojega geografskega položaja, vsled svojega bogastva in v

vrlosti svoje vojne bodo te zemlje gotovo vrlo važne v napredovanju Evropejcev in Egipčanov v Afriko preko Sudana.

To se je pokazalo že takrat, ko je Stanley se mudil na Mtesinem dvoru; predstavilo se mu je namreč znamenito poslanstvo, na čelu mu je bil Francoz Linant de Bellefonds, član ekspedicije Gordonove, a namen mu je bil, da sklene zvezo z močnim cesarjem Ugande. Linant de Bellefonds ni bil srečen, kakor Gordon ne. Vračajoč se od Mtese, da dojde zopet do Ismaile, moral je biti boj z domačini v Unjoro-u, biti krvav boj, ki je trajal 14 ur. Linant de Bellefonds jim je sicer utekel, ali kmalu potem, ko mu je bilo poverjeno novo poslanstvo, navalili so so nanj Bari, in ubili njega in onih 30 vojakov, kateri so bili v njegovem spremstvu.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Naslednja postaja nam je bila „Podsused.“ Sava, ki se je bila od Krškega naprej precej zelo oddaljila od železnične proge, približa se jej tu zopet, ter se kot že precej velika reka tiho vali v svoji plitvi strugi naprej proti Zagrebu in dolnim krajim. Soditi je, da o velikih povodnjih mora rada prestopati svoje bregove. Skozi Podsused sem prvokrat potoval konec julija 1849. V Samobor in dalje proti Kranjsko-Dolenjskem se je zamoglo priti takrat po dveh cestah. Ena, velika, naredila je od Zagreba zelo velik ovinek čez Savski most in Rakov potok. Po njej so vozili z bolj težkimi vozovi. Druga cesta držala je od Zagreba naravnost proti Podsusedu, kjer se je razcepila na tri oddelke. Srednji peljal je naravnost proti Štajarskemu in Kranjskemu; eden se je obrnil k desni v predele zagorijanske, vodil proti Krapini in naprej proti Štajarskemu Rogatcu itd.; — zadnji pa se je zavil na levo, po brodu prestavil se čez Savo, in peljal na Samobor itd. Pešpotniki, bolj lahki vozovi in tudi mala pošta (takrat zvana „ordinara“ = „ordinäre Post“) posluževali so se oni čas navadno le tega pota, in tudi jaz sem se ga bil poslužil na potovanju proti domu. Zdaj je tu namestu broda zgrajen čez Savo nov, železen most. — K levi roki od Podsuseda vzdiguje se hrib, na katerega vrhuncu predikava stara razvalina susjedgradska sedanjim in prihodnjim rodovom, da:

„Kar svet ima, kar v svetu klilo,

V pepel se bode spremenilo!“

Razgled raz te razvaline na blizu in daleč okrog je baje prekrasen, opanljiv; zgodovina nekdanje močne te graščine pa je v srcih prostega hrvatskega naroda še zdaj pisana s krvavimi črkami, kar nedvomno tudi za vse prihodnje čase ostane. L. 1573. je bil lastnik omenjenega gradu neki Franjo Tahi, potomec vojvode Arpada, tedaj Madjar. Podložnikom svojim bil je tako grozoviten